

1. Referentie

Referentie	Geluykens, K. & Van Damme, J. (2003). <i>Een verklaring van de in het secundair onderwijs bereikte eindpositie vanuit de gezinscontext, met bijzondere aandacht voor de eventuele rol van een echtscheiding van de ouders. LOA-rapport 11.</i> Leuven: Steunpunt LOA, Unit Onderwijsloopbanen.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Men volgde meer dan 6000 jongeren gedurende ongeveer tien jaar. Dit onderzoek, dat bekend staat als het LOSO-project (Longitudinaal Onderzoek Secundair Onderwijs), startte in september 1990 toen de gevolgde jongeren het secundair onderwijs aanvatten. Het was vooral gericht op het beschrijven en verklaren van de schoolloopbaan, waarbij in het bijzonder de invloed van het schoolmilieu centraal stond.

In deze bijdrage richt men zich op de loopbaan doorheen het secundair onderwijs als geheel, en meer specifiek bekeek men de eindpositie die men bereikte: het al dan niet behalen van een diploma, in een bepaalde onderwijsvorm, zonder of met vertraging. Men brengt de eindpositie in verband met de variabele 'echtscheiding ouders'. Nadien tracht men de bereikte eindpositie te verklaren in termen van een geheel van variabelen, waarbij men vooral geïnteresseerd is in de verklarende waarde van gezinsvariabelen, zoals – naast de eventuele echtscheiding van de ouders van de jongere – bijvoorbeeld ook de onderwijsgerichtheid van de ouders.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin, onderwijs
Trefwoord(en)	Echtscheiding, eindpositie, onderwijs

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming in kader van het programma 'Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek'.
Onderzoeker(s)	Katrien Geluykens & Jan Van Damme Steunpunt LOA, Unit Onderwijsloopbanen Dekenstraat 2 3000 Leuven Tel: 016/ 32 57 58 of 016/ 32 57 47 Fax: 016/ 32 58 59 Christel.Deno@ped.kuleuven.be http://www.steunpuntloopbanen.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Verschilt de eindpositie naargelang de jongere al dan niet een echtscheiding van zijn of haar ouders heeft meegemaakt? Daarbij maakt men een onderscheid tussen echtscheidingen die gesitueerd zijn in de periode vooraleer het kind start in het secundair onderwijs en echtscheidingen tijdens het secundair onderwijs.
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwantitatief longitudinaal onderzoek.
Onderzochte groep	6302 leerlingen, onder wie 2502 jongens en 2755 meisjes die het voltijds secundair onderwijs succesvol verlaten hebben en 689 jongens en 356 meisjes die het voltijds secundair onderwijs niet succesvol verlaten hebben.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Samenhang eindpositie secundair onderwijs en echtscheiding ouders	Het percentage leerlingen dat met succes het voltijds secundair onderwijs beëindigt is lager in de groep met gescheiden ouders dan in de gehele groep. Het percentage jongeren dat met succes afstudeert in het ASO en TSO/KSO ligt lager in de groep met gescheiden ouders. Het percentage leerlingen dat afstudeert in het BSO ligt iets hoger in de groep met gescheiden ouders. Verder is het percentage jongeren zonder succes in voltijds secundair onderwijs hoger in de groep met gescheiden ouders. Het percentage jongeren met gescheiden ouders is lager bij de normaalvorderende leerlingen dan bij de leerlingen die met één of meer jaar vertraging afstuderen in het secundair onderwijs. Dit geldt ook binnen de verschillende onderwijsvormen, zij het dat in het BSO het verschil zeer klein is. Het percentage jongeren met gescheiden ouders is het hoogst in de subgroep die geen succes behaalt in het voltijds secundair onderwijs.
Samenhang met tijdstip van echtscheiding	Leerlingen wiens ouders scheidden voor het secundair onderwijs zijn minder succesvol, eindigen meer in BSO en minder in ASO en eindigen vaker zonder succes in voltijds SO en met zeer veel vertraging in BSO of in TSO/KSO en minder als normaalvorderende of met één jaar vertraging in ASO of in TSO/KSO. Wanneer men per eindpositie de percentages vergelijkt van diegenen met ouders die voor het secundair onderwijs gescheiden zijn en van de leerlingen van wie de ouders tijdens het secundair onderwijs gescheiden zijn, ziet men dat een echtscheiding voor het secundair onderwijs duidelijk een grotere impact heeft op de eindpositie dan een echtscheiding tijdens het secundair onderwijs. Dit verschil blijkt ook bij het berekenen van de effectgrootte van een echtscheiding voor het secundair onderwijs en van een echtscheiding tijdens het secundair onderwijs. Die effectgroottes maken meteen duidelijk dat het effect van een ouderlijke echtscheiding op de eindposities van leerlingen klein is.
Samenhang met de onderwijs-gerichtheid van de ouders	De gemiddelde score op de schaal 'onderwijsgerichtheid van de ouders' is het hoogst voor normaalvorderende ASO-leerlingen en het laagst voor de leerlingen die het voltijdse BSO-onderwijs niet met succes afwerken en ook geen succes behalen in deeltijds secundair onderwijs.
Verband tussen echtscheiding ouders en zittenblijven	In elk leerjaar ligt het percentage leerlingen hoger in de groep leerlingen met gescheiden ouders dan in de groep leerlingen wiens ouders niet gescheiden zijn. Het percentage leerlingen met gescheiden ouders dat bist is het hoogst in het derde leerjaar. Globaal gezien zijn er geen duidelijke aanwijzingen dat het bissen sterk gekoppeld is aan de precieze periode van de echtscheiding.
Verband echtscheiding ouders en overgang naar volgende leerjaar	Het percentage leerlingen dat zonder vertraging overgaat naar het volgende leerjaar ligt hoger binnen de groep leerlingen wiens ouders niet gescheiden zijn, en dit vooral bij de overgang van het derde leerjaar secundair onderwijs naar het vierde leerjaar secundair onderwijs. Globaal gezien zijn er geen sterke aanwijzingen dat een echtscheiding op zeer korte termijn leidt tot het verlaten van het voltijds gewoon secundair onderwijs.
Enkelvoudige regressie-analyses gezinsvariabelen	De gezinsvariabele 'echtscheiding ouders' verklaart 3% van de mate van succes, 2% van de eindonderwijsvorm en 2% van de gecombineerde eindpositie. De onderwijsgerichtheid van de ouders verklaart veel meer, namelijk 19% van de mate van succes, 27% van de eindonderwijsvorm en 31% van de gecombineerde eindpositie.
Meervoudige regressie-analyses gezinsvariabelen	De onderwijsgerichtheid van de ouders blijkt een betere predictor te zijn dan de echtscheiding van de ouders, zowel van de mate van succes als van de eindonderwijsvorm en van de gecombineerde eindpositie.

Interactie tussen variabelen	Alles samen kan men concluderen dat er geen sterke interactie-effecten zijn. Wat het effect van de echtscheiding betreft, blijkt uit het interactieonderzoek dat een ouderlijke echtscheiding vooral negatieve effecten heeft bij de kinderen met zwakke aanvangsprestaties.
Padanalyse	Men vindt vooral een negatief effect op de loopbaan in het secundair onderwijs van een echtscheiding die voorafgaat aan het secundair onderwijs, en dit effect kan gedeeltelijk verklaard worden door het effect van de echtscheiding op variabelen die voor de schoolloopbaan belangrijk zijn, zoals het economisch kapitaal van het gezin, en de onderwijsgerichtheid van de ouders.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Van Damme, J. (1997). *Succesvol doorstromen in de aanvangsjaren van het secundair onderwijs*. Leuven: Acco.

Van Damme, J. (1999). *Succesvol middelbaar onderwijs?* Leuven: Acco.

Van Damme, J. (1999). *Maakt de school het verschil? Effectiviteit van scholen, leraren en klassen in de eerste graad van het secundair onderwijs*. Leuven: Acco

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

Dit onderzoek werd uitgevoerd door het Centrum voor Onderwijseffectiviteit en –Evaluatie van de K.U.Leuven en Steunpunt LOA, in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming, in het kader van het programma ‘Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek’.

Men onderzocht het eventuele belang van een echtscheiding van de ouders voor de prestaties op school en de schoolloopbaan, meer in het bijzonder voor de eindpositie die aan het einde van het secundair onderwijs bereikt wordt. Ook andere gezinsvariabelen kwamen aan bod.

Men voerde statistische analyses uit op de LOSO-databank om de enkelvoudige samenhang na te gaan van loopbaan kenmerken met gezinsvariabelen en de meervoudige samenhang van de eindpositie met persoons- en gezinskenmerken.

Enkele vaststellingen die men deed waren dat de onderwijsgerichtheid de belangrijkste bijdrage levert in de verklaring van de prestaties aan het einde van het secundair onderwijs en dat er geen sterke interactie-effecten zijn tussen de verschillende predictoren.

De hoofdconclusie uit de exploratie van de samenhang tussen echtscheiding en prestaties op school is dat er een zekere samenhang is, maar dat het effect van de echtscheiding eerder klein is. Het gaat ook om gemiddelde effecten die ongetwijfeld niet voor elke individuele situatie gelden. Men stelde vooral negatieve effecten vast voor echtscheidingen die vooraf gingen aan de start van het secundair onderwijs. Men vermoedt dat dit in grote mate het gevolg is van het feit dat zowel echtscheidingen als schoolloopbanen fenomenen zijn die zich over een langere periode realiseren. Wellicht zijn eventuele negatieve effecten van een echtscheiding op het schools functioneren op korte termijn beperkt, mede omdat leerkrachten begrip opbrengen voor eventuele crisissituaties. Op langere termijn echter hebben echtscheidingen gemiddeld genomen een negatief effect op wat we globaal genomen “de ondersteuning van het schools functioneren van het kind vanuit het gezin” kunnen noemen. Het economisch kapitaal en het cultureel kapitaal van het gezin neigt enigszins af te nemen en dit laatste houdt in dat de verwachtingen ten aanzien van de verdere loopbaan van het kind en de opvolging van het schools functioneren gemiddeld genomen wat dalen. Dit impliceert meteen dat het uitbouwen op school van een enigszins afgenomen ondersteuning vanuit het gezin, de aangewezen richting is waarin moet gezocht worden om de vastgestelde negatieve effecten van de gewijzigde gezinssituatie te voorkomen. Uit het gevoerde interactieonderzoek bleek dat die negatieve effecten vooral voorkomen bij de groep jongeren die met een zwak prestatieniveau het secundair onderwijs aanvatten.